

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
MESLEKÎ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

GÜZEL SANATLAR LİSESİ

ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİ

9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı

2022

İÇİNDEKİLER

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI 3

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GENEL AMAÇLARI	3
1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	4
1.2.1. Değerlerimiz	4
1.2.2. Yetkinlikler	4
1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	6
1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	7

2. ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI..... 8

2.1. ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖZEL AMAÇLARI	8
2.2. ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİNE ÖZGÜ BECERİLER.....	9
2.3. ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	10
2.4. KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU	11

3. ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI 13

3.1. KAZANIMLARIN YAPISI	13
3.2. SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	14
9. SINIF ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	14
10. SINIF ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	15
11. SINIF ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	17
12. SINIF ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	19

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim; bilgi üretebilen ve bu bilgiyi hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkıda bulunabilen bir bireyi tanımlamaktadır. Öğretim programları; bu niteliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek şekilde salt bilgi aktarmaktan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanım ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Bu kazanım ve açıklamalar ile öğrenme çıktıları ilgili disiplinin yetkin, güncel ve geçerli olduğunu; eğitim öğretim sürecinin hayatla doğrudan ilişkili şekilde tasarlandığını gösterir niteliktedir. Bu kazanımlar ve bu kazanımların sınırlarını belirleyen açıklamalar; sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çerçevesinde bütünlüştürmüş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GENEL AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimini tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde (TYÇ) ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzeydeki beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, TYÇ'de ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzeydeki beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, bir mesleğe ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar, öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışlar arasındaki bütünlüğü sağlamaktadır. Değerlerimiz, toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlara aktarılabacak öz mirasımızdır.

Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkıda bulunmasını sağlayan eyleme dayalı becerilerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori ve pratik bütünlüğünü sağlayan asli parçamızı oluşturmaktadır. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple sürekli gözden geçirmelerle güncellenerek yenilenmektedir.

1.2.1. Değerlerimiz

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde bulunmakta, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarmıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatın rutin akışında karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceği, değerlerini benimseyen ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlara bağlıdır. Bundan dolayı eğitim sistemimiz, her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırmayı amaçlamaktadır. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarıya odaklanan, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Asli görevi temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmektir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi, değerleri kazandırma işlevini eğitim programlarını da kapsayan eğitim ortamıyla yerine getirir. Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Bu anlayışla değerlerimiz öğretim programlarında ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan kök değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. Yetkinlikler

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ, sekiz anahtar yetkinlik belirlemekte ve bunları aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

1. Ana dilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme, yorumlama (dinleme, konuşma, okuma, yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev, eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmadır.

2. Yabancı dillerde iletişim: Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim ve öğretim, iş yeri, ev, eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürler arası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları bireyin yeterlilik seviyesi, sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak farklı diller arasında değişiklik gösterecektir.

3. Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4. Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsamaktadır. Söz konusu yetkinlik; bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

5. Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme; bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.

6. Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermektedir. Bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân sağlayacak, gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiyle, demokratik ve aktif katılım kararlılığıyla medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.

7. İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade etmektedir. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil, işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında da desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olmayı ve iyi yönetimi desteklemeyi de kapsar.

8. Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdiridir.

1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Her birey birbirinden farklı kişisel özelliklere sahiptir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart” olması insan doğasına terstir. Dolayısıyla ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme ve değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir yaklaşım değildir. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarında değil, eğitim uygulayıcılarında ve öğretmenlerdedir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, bu çalışmalarda kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil, izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklardan dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genelgeçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencilerin akademik gelişimi tek bir yöntem veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla eğitimde sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme ve değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programları geliştirilirken insanın çok yönlü gelişim özelliklerine dair bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi gözetilen bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insanın gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında bireylerin yaş dönemlerine dair gelişim özellikleri gözetilerek destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürer fakat tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evrelerin başlangıç ve bitişleri de homojen değildir. Programlar bunu olabildiğince göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaç ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de derslerin sınıf düzeyinde dağılımı ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden öğrencinin edindiği bir kazanımın, onun gelişiminde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate almaları beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içinde farklı özelliklere sahiptir. Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu evreler gelişim açısından riskli ve kritiktir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitim bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırır ve yönetir. Bu sebeple öğretmenlerin gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencilerin durumuna daha duyarlı davranması beklenir.

2. ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Gündelik hayatın temposu, kalp atışı, dünyanın dönüşü hep bir uyum içinde ve belli bir ritimle oluşur. İnsanoğlu da varoluşundan bugüne dek hayatının hemen her alanında ritimle iç içe olmuştur.

Çalgı Eğitimi Ritim Dersi Öğretim Programı; öğrenciye genel olarak ritmin müzik için önemini anlatmayı, öğrencide ritim duygusunu geliştirmeyi ve özelde ise Türk müziği usullerinin yapısını ve uygulamasını bir ritim çalgısı eşliğinde öğretmeyi amaçlamaktadır. Bunu yaparken usullerin ana darpları, mertebeleri ve velvelleri ayrı ayrı ele alınmış ve uygulama Türk müziğimizin en önemli ritim çalgısı olan “kudüm” e göre anlatılmıştır.

Kudüm, Türk müziğinin ana ritim çalgısı olmasının yanında çalım tekniği bakımından Türk müziği usullerinin doğru ve en kolay şekilde öğretilbildiği bir çalgı olması sebebiyle seçilmiştir.

Çalgı Eğitimi Ritim Dersi Öğretim Programı’nda hedeflenen kazanımlar, Türk müziği çalgı eğitiminin geleneksel yöntemleri (usta-çırak) ve evrensel çalgı eğitimi tekniklerinin birlikte uygulandığı öğretim yöntemleri ve yaklaşımları ile hazırlanmıştır. Türk müziği bir bütün olarak kabul edilerek programın kültürümüzde yer alan aynı müzikal evrene ait, kudümle eşlik edilebilecek sözlü ve sözsüz (saz eseri, oyun havaları vb.) eserleri kapsamı planlanmıştır. Programda dört yıl boyunca birbirini tamamlayan ve geliştiren konular; genelden özele, kolaydan zora ilkeleri doğrultusunda sınıf seviyeleri gözeticilerle sarmal bir biçimde ilerlemiştir.

Programın uygulanması neticesinde; öğrencilerin ritim duygularını geliştirmesi, Türk müziği usullerini öğrenmesi, kudüm çalgısını tanıması, usulleri kudüm üzerinde vurabilmesi ve Türk müziği eserlerine solo ya da topluluk içinde kudüm ile eşlik edebilmesi hedeflenmektedir.

2.1. ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI’NIN ÖZEL AMAÇLARI

Çalgı Eğitimi Ritim Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin aşağıda belirtilen amaçlara ulaşmaları beklenmektedir:

- Çalışmalarında zamanı planlı ve verimli kullanma alışkanlığı kazanmaları
- Kendini müzik yoluyla ifade edebilmeleri
- Müzik ve ritim ilişkisini açıklayabilmeleri
- Ritmin kullanım alanları hakkında bilgi sahibi olmaları
- Ritim duygusunu geliştirerek günlük hayatta da kullanabilmeleri
- Müzikal duyarlılık, düşünme, yorumlama ve yaratıcılık becerilerini geliştirmeleri
- Müzik beden uyumunu sağlayabilmeleri
- Türk müziğinin genel karakteristik özelliklerini kavramaları
- Türk müziğinin ritim yapısını tanımaları
- Türk müziği eserleri dağarcığına sahip olmaları
- Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaları
- Toplu çalışmalar aracılığı ile birlikte düşünme, birlikte hareket etme, sorumluluk ve paylaşma bilinci kazanmaları

- Ulusal ve uluslararası müzik etkinlikleriyle toplumunun sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunmaları
- Millî birliğimizi, bütünlüğümüzü pekiştiren ve dünya ile bütünleşmemizi kolaylaştıran müzik kültürü ve birikimine sahip olmaları
- Geleneklerini bilerek geleceğe bakmaları, geleneğe ilişkin yüksek bir farkındalıkla teknolojinin imkânlarını kullanarak mûsiki kültürüne hizmet etmeleri

2.2. ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİNE ÖZGÜ BECERİLER

Çalgı Eğitimi Ritim dersi ile ulaşılmaması beklenen alana özgü beceriler şunlardır:

- Temel müzik bilgilerini kavrayarak müziksel ve ritimsel okuma, yazma çalışmaları yapma
- Ritmin müziğin dışındaki kullanım alanlarını araştırma, inceleme, yorumlama
- Türk müziği usullerini okuma
- Türk müziği usullerini yazma
- Türk müziği usullerini ritmik olarak vurma
- Türk müziği eserlerini usullerine uygun vurarak okuma
- Kudümün organolojik yapısı ve kullanım yerleri hakkında bilgi sahibi olma
- Kudümde oturuş, zahmenin tutuşundaki sağ ve sol el pozisyonunu uygulama
- Kudümde ritim notalarını öğrenme
- Kudümü doğru şekilde seslendirme
- Basit ve bileşik usullerin yapısını öğrenme
- Basit ve bileşik usulleri kudüm üzerinde örneklerle icra etme
- Basit usullerin velveleli vuruşlarını yazma, basit usullere kudümle eşlik etme
- Büyük usulleri el vuruşu ile uygulama, büyük usullere kudümle eşlik etme
- Kudüm ile Türk müziği sazlarına eşlik etme ve uyum sağlama
- Sahne ve performans becerisi kazanma
- Yaratıcılığını ve yeteneğini ritim yoluyla geliştirme

2.3. ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- Öğretmen; öğrencileri millî, ahlaki, insani, manevi, kültürel değerler bakımından besleyici, öğrencilere demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır.
- Programın hazırlanması aşamasında öğrencilerin müzikal hafızalarını geliştirmeleri, seslendirme ve yorumlama yetilerini geliştirmeleri, geleneksel Türk müziğinin bir ögesi olan usul-melodi uygulamalarını gerçekleştirmeleri ve Türk müziği eserlerini usul vurarak okuması amacı güdülmüştür. Bu amaçla hazırlanan programın uygulanmasında da özellikle ünite başlıkları ve kazanımlardaki içerik sınırlamasına dikkat edilmesi gerekmektedir.
- Usullerin uygulanması sırasında öğrenciye sadece vuruş ve nota okuması değil eserin karakteri, bestecisi ve ekolü de verilmelidir.
- Uygulamalarda öncelikle verilen basit usulleri ve darpları kavrayan öğrenciden el ile ritmik vuruşlar yapması, daha sonra basit usulleri ve darpları kudüm ile uygulaması, dinlediği esere ritmik eşlik etmesi istenmelidir.
- Usuller; 11. sınıfa kadar sadece ana darpları ile verilmeli, 11. sınıftan itibaren ise velveleli vuruş ile öğretilmelidir.
- Öğrencilerin eserlere ve bilgiye ulaşabilmesi, eserleri dinleyebilmesi veya izleyebilmesi için bilişim teknolojilerinden faydalanabilmesi konusunda öğrencilere destek olunmalı, EBA gibi kaynaklar takip edilerek alana ilişkin materyaller eğitim öğretim sürecine dâhil edilmelidir.
- Kazanımlar, öğrencilerin algı düzeyleri ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak farklı kazanımlar ile ilişkilendirilerek tekrar verilebilir. Bu nedenle uygulamalarda seçilecek eserler, her öğrencinin yapabileceği farklı seviyelerdeki eserler olmalıdır.
- Eserlerin ritim uygulamalarında söyleme, doğaçlama, ritmi vurma, yazma ve okuma etkinlikleri sınıf düzeylerine göre dengeli bir biçimde uygulanmalıdır.
- Programda yer alan değer ve beceriler, ilgili yerlerde etkinliklerle bağlantı kurularak verilmelidir.
- Gerekli durumlarda kazanımların işlenişinde değişiklik yapılmasına imkân verilmelidir.

2.4. KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

9. SINIF			
ÜNİTE	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran %
MÜZİK VE RİTİM-I	3	6	4
TÜRK MÜZİĞİNDE RİTİM YAZISI VE UYGULAMALARI-I	7	32	22
KUDÜM	6	20	14
KUDÜMDE RİTİM UYGULAMALARI-I	6	86	60
TOPLAM	22	144	100

10. SINIF			
ÜNİTE	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran %
MÜZİK VE RİTİM-II	2	2	3
TÜRK MÜZİĞİNDE RİTİM YAZISI VE UYGULAMALARI-II	7	30	42
KUDÜMDE RİTİM UYGULAMALARI-II	9	40	55
TOPLAM	18	72	100

11. SINIF			
ÜNİTE	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran %
MÜZİK VE RİTİM-III	3	4	3
TÜRK MÜZİĞİNDE RİTİM YAZISI VE UYGULAMALARI-III	11	60	42
KUDÜMDE RİTİM UYGULAMALARI-III	16	80	55
TOPLAM	30	144	100

12. SINIF			
ÜNİTE	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran %
MÜZİK VE RİTİM-IV	3	4	3
TÜRK MÜZİĞİNDE RİTİM YAZISI VE UYGULAMALARI-IV	14	60	42
KUDÜMDE RİTİM UYGULAMALARI-IV	4	80	55
TOPLAM	21	144	100

3. ÇALGI EĞİTİMİ RİTİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

3.1. KAZANIMLARIN YAPISI

Programda ünite temelli yaklaşım esas alınmıştır. 9. sınıf düzeyinde dört, 10. sınıf düzeyinde üç, 11. sınıf düzeyinde üç ve 12. sınıf düzeyinde üç ünite bulunmaktadır. Kazanımlar; sınıf düzeyi, ünite numarası, konu numarası ve kazanım numarası esas alınarak numaralandırılmıştır. Kazanımlara ilişkin açıklamalar (**sınırlamalar ve uyarılar**) kazanımı takip eden satırda italik yazı karakteriyle ifade edilmiştir. Kazanımların yapısı aşağıda şematik olarak gösterilmiştir.

Şekil 1: Kazanımların Yapısı

3.2. SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

9. SINIF ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

9.1. MÜZİK VE RİTİM-I

9.1.1. Temel Bilgiler

9.1.1.1. Ritim kavramını açıklar.

Temel müzik kavramları ve nota değerleri verilir.

9.1.1.2. Müzikte ve çalgı eğitiminde ritmin önemini açıklar.

9.1.1.3. Ritmin müzik dışındaki kullanım alanlarına örnekler verir.

Ritmin günlük hayattaki kullanım alanları ile ilgili örnekler üzerinde durulur.

9.2. TÜRK MÜZİĞİNDE RİTİM YAZISI VE UYGULAMALARI-I

9.2.1. Türk Müziğinde Usul Bilgisi

9.2.1.1. Usul kavramını açıklar.

a) Türk müziğinde kullanılan usullerin basit ve bileşik olarak sınıflandırıldığı, ayrıca büyük ve küçük usuller olarak da gruplandırıldığı belirtilir.

b) Usulün mertebeleri, darpları ve düzüm kavramı da açıklanır.

c) Darpların hecelerle ifade edildiği belirtilir.

9.2.1.2. Türk müziği ritim yazısında kullanılan öğeleri ayırt eder.

Ritim yazısının notalar ile çift çizgiden oluşan ritim portesi üzerinde gösterildiği vurgulanarak yazım örnekleri gösterilir.

9.2.1.3. Türk müziğinde basit usulleri açıklar.

9.2.2. Nîm-Sofyan Usulü

9.2.2.1. Nîm-sofyan usulünü açıklar.

9.2.2.2. Nîm-sofyan usulündeki etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

9.2.3. Semâi Usulü

9.2.3.1. Semâi usulünü açıklar.

9.2.3.2. Semâi usulünde yazılmış etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

9.3. KUDÜM

9.3.1. Kudümü Tanıma

9.3.1.1. Kudümün tarihçesini açıklar.

9.3.1.2. Kudümün Türk müziğindeki yerini ayırt eder.

9.3.1.3. Kudümün fiziki yapısını açıklar.

Kudümde düm ve tek seslerinin doğru tonda çıkabilmesi için hangi noktalara vurulması gerektiği örneklerle açıklanır

9.3.2. Kudüm ve Ritim

9.3.2.1. Kudümün icrasında doğru oturuş pozisyonunu uygular.

9.3.2.2. Zahme tutuşunu uygular.

Zahmenin tutuşunda sağ ve sol el pozisyonları açıklanır.

9.3.2.3. Kudümde doğru tonu bulmaya çalışır.

Kudümde düm ve tek seslerinin doğru tonda çıkabilmesi için hangi noktalara vurulması gerektiği örneklerle açıklanır.

9.4. KUDÜMDE RİTİM UYGULAMALARI-I

9.4.1. Nîm-Sofyan Usulünde Eser Eşliği

9.4.1.1. Kudümde nîm-sofyan usulünü uygular.

9.4.1.2. Nîm-sofyan usulünde dinlediği eserlere kudümle eşlik eder.

9.4.1.3. Nîm-sofyan usulündeki eserlerin bona ve solfejini kudüm eşliğinde seslendirir.

9.4.2. Semâi Usulünde Eser Eşliği

9.4.2.1. Kudümde semâi usulünü uygular.

9.4.2.2. Semâi usulünde dinlediği eserlere kudümle eşlik eder.

9.4.2.3. Semâi usulündeki eserlerin bona ve solfejini kudüm eşliğinde seslendirir.

10. SINIF ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

10.1. MÜZİK VE RİTİM-II

10.1.1. Tasavvuf Müziğinde Kullanılan Çalgılar

10.1.1.1. Tasavvuf müziğinde kullanılan çalgıları ayırt eder.

10.1.1.2. Tasavvuf müziği çalgı topluluğu içinde kudümün görevini açıklar.

10.2. TÜRK MÜZİĞİNDE RİTİM YAZISI VE UYGULAMALARI-II

10.2.1. Türk Müziğinde Usul Bilgisi

10.2.1.1. Türk müziğinde bileşik usulleri açıklar.

Bileşik usullerin diğer bir adının “mürekkep usuller” olduğu belirtilir.

10.2.2. Sofyan Usulü

10.2.2.1. Sofyan usulünü açıklar.

10.2.2.2. Sofyan usulündeki etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

10.2.3. Türk Aksağı Usulü

10.2.3.1. Türk aksağı usulünü açıklar.

10.2.3.2. Türk aksağı usulünde yazılmış etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

10.2.4. Yürük Semâi Usulü

10.2.4.1. Yürük semâi usulünü açıklar.

10.2.4.2. Yürük semâi usulünde yazılmış etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

10.3. KUDÜMDE RİTİM UYGULAMALARI-II

10.3.1. Kudümde Sofyan Usulü Uygulamaları

10.3.1.1. Kudümde sofyan usulünü uygular.

10.3.1.2. Sofyan usulünde dinlediği eserlere kudümle eşlik eder.

10.3.1.3. Sofyan usulündeki eserlerin bona ve solfejini kudüm eşliğinde seslendirir.

10.3.2. Kudümde Türk Aksağı Usulü Uygulamaları

10.3.2.1. Kudümde Türk aksağı usulünü uygular.

10.3.2.2. Türk aksağı usulünde dinlediği eserlere kudümle eşlik eder.

10.3.2.3. Türk aksağı usulündeki eserlerin bona ve solfejini kudüm eşliğinde seslendirir.

10.3.3. Kudümde Yürük Semâi Usulü Uygulamaları

10.3.3.1. Kudümde yürük semâi usulünü uygular.

10.3.3.2. Yürük semâi usulünde dinlediği eserlere kudümle eşlik eder.

10.3.3.3. Yürük semâi usulündeki eserlerin bona ve solfejini kudüm eşliğinde seslendirir.

11. SINIF ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

11.1. MÜZİK VE RİTİM-III

11.1.1. Mehter Takımında Kudüm

11.1.1.1. Mehterin oluşumunu açıklar.

Mehterin kuruluş amacı, felsefesi, mehteri oluşturan çalgılar, mehter kostümleri vb. konularda bilgi verilir.

11.1.1.2. Mehter çalgılarını türlerine göre ayırt eder.

11.1.1.3. Kudümün mehter içindeki önemini açıklar.

11.2. TÜRK MÜZİĞİNDE RİTİM YAZISI VE UYGULAMALARI-III

11.2.1. Türk Müziğinde Usul Bilgisi

11.2.1.1. Usullerin velveleli uygulamalarını açıklar.

11.2.1.2. 2 ve 3 zamanlı usullerin velvelelerini yazar.

11.2.1.3. 2 ve 3 zamanlı usullerin velvelelerini uygular.

El vuruşu ile uygulanır.

11.2.2. Devr-i Hindî Usulü

11.2.2.1. Devr-i hindî usulünü açıklar.

Darplarının yazımı çift çizgiden oluşan porte üzerinde gösterilir.

11.2.2.2. Devr-i hindî usulündeki etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

11.2.3. Devr-i Tûran Usulü

11.2.3.1. Devr-i tûran usulünü açıklar.

11.2.3.2. Devr-i tûran usulünde yazılmış etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

11.2.4. Düyek Usulü

11.2.4.1. Düyek usulünü açıklar.

11.2.4.2. Düyek usulünde yazılmış etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

11.2.5. Müsemmen Usulü

11.2.5.1. Müsemmen usulünü açıklar.

11.2.5.2. Müsemmen usulünde yazılmış etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

11.3. KUDÜMDE RİTİM UYGULAMALARI-III

11.3.1. Kudümde Velveleli Vuruş Uygulamaları

11.3.1.1. Nîm-sofyan usulünün velvelelerini kudümde uygular.

11.3.1.2. Nîm-sofyan usulündeki eserlere kudümle eşlik eder.

Usulün velvelesi uygulanır.

11.3.1.3. Semâi usulünün velvelelerini kudümde uygular.

11.3.1.4. Semâi usulündeki eserlere kudümle eşlik eder.

Usulün velvelesi uygulanır.

11.3.2. Kudümde Devr-i Hindî Usulü Uygulamaları

11.3.2.1. Devr-i hindî usulünü kudümde uygular.

Ana darplar uygulanır.

11.3.2.2. Devr-i hindî usulünde dinlediği eserlere kudümle eşlik eder.

Ana darplar uygulanır.

11.3.2.3. Devr-i hindî usulünde eserlerin bona ve solfejini kudüm eşliğinde seslendirir.

Ana darplarla seslendirilir.

11.3.3. Kudümde Devr-i Tûran Usulü Uygulamaları

11.3.3.1. Devr-i tûran usulünü kudümde uygular.

Ana darplar uygulanır.

11.3.3.2. Devr-i tûran usulünde dinlediği eserlere kudümle eşlik eder.

Ana darplar uygulanır.

11.3.3.3. Devr-i tûran usulünde eserlerin bona ve solfejini kudüm eşliğinde seslendirir.

Ana darplarla seslendirilir.

11.3.4. Kudümde Düyek Usulü Uygulamaları

11.3.4.1. Düyek usulünü kudümde uygular.

Ana darplar uygulanır.

11.3.4.2. Düyek usulünde dinlediği eserlere kudümle eşlik eder.

Ana darplar uygulanır.

11.3.4.3. Düyek usulündeki eserlerin bona ve solfejini kudüm eşliğinde seslendirir.

Ana darplarla seslendirilir.

11.3.5. Kudümde Müsemmen Usulü Uygulamaları

11.3.5.1. Kudümde müsemmen usulünü uygular.

Ana darplar uygulanır.

11.3.5.2. Müsemmen usulünde dinlediği eserlere kudümle eşlik eder.

Ana darplar uygulanır.

11.3.5.3. Müsemmen usulündeki eserlerin bona ve solfejini kudüm eşliğinde seslendirir.

Ana darplarla seslendirilir.

12. SINIF ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

12.1. MÜZİK VE RİTİM-IV

12.1.1. Tasavvuf Müziğinde Kudüm

12.1.1.1. Tasavvuf müziğinin yapısını açıklar.

Tasavvuf müziğinin konuları, müzikal formları, icra edildiği yerler ve tasavvuf müziğinde kullanılan çalgılar hakkında bilgi verilir.

12.1.1.2. Tasavvuf müziği içinde tekke müziğini ayırt eder.

Mevlevilik ve Mevlevi törenlerinde yapılan müzikler hakkında bilgi verilir.

12.1.1.3. Mevlevi törenlerinde kudümün önemini açıklar.

12.2. TÜRK MÜZİĞİNDE RİTİM YAZISI VE UYGULAMALARI-IV

12.2.1. Türk Müziğinde Usul Bilgisi

12.2.1.1. Sofyan usulünün velvelesini yazar.

12.2.1.2. Sofyan usulünün velvelesini el ile uygular.

12.2.1.3. Türk aksağı usulünün velvelesini yazar.

12.2.1.4. Türk aksağı usulünün velvelesini el ile uygular.

12.2.2. Aksak Usulü

12.2.2.1. Aksak usulünü açıklar.

12.2.2.2. Aksak usulündeki etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

12.2.3. Oynak Usulü

12.2.3.1. Oynak usulünü açıklar.

12.2.3.2. Oynak usulünde yazılmış etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

12.2.4. Raks Aksağı Usulü

12.2.4.1. Raks aksağı usulünü açıklar.

12.2.4.2. Raks aksağı usulünde yazılmış etütleri el vuruşu ile seslendirir.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

12.2.5. Aksak Semâi Usulü

12.2.5.1. Aksak semâi usulünü açıklar.

12.2.5.2. Aksak semâi usulünde yazılmış etütleri el vuruşu ile seslendirir.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

12.2.6. Curcuna Usulü

12.2.6.1. Curcuna usulünü açıklar.

12.2.6.2. Curcuna usulünde yazılmış etütleri el vuruşu ile uygular.

Etütler bona ve solfej olarak seslendirilir.

12.3. KUDÜMDE RİTİM UYGULAMALARI-IV

12.3.1. Kudümde Velveleli Vuruş Uygulamaları

12.3.1.1. Sofyan usulünün velvelisini kudümde uygular.

12.3.1.2. Sofyan usulündeki eserlere kudümle eşlik eder.

Usulün velvelisi uygulanır.

12.3.1.3. Türk aksağı usulünün velvelisini kudümde uygular.

12.3.1.4. Türk aksağı usulündeki eserlere kudümle eşlik eder.

Usulün velvelisi uygulanır.